

KRIZOVÉ MOMENTY Z DĚJIN ČESKOSLOVENSKÉ POLICIE V BEREHOVĚ

DAVID HUBENÝ

Úvod

Policejní služba na Podkarpatské Rusi po připojení k Československu navazovala na dřívější uherský municipální model, který byl poměrně brzy nahrazen systémem státní policie. Zároveň touto proměnou došlo k centralizaci policejní služby, protože Policejnímu ředitelství v Užhorodu byly podřízeny dříve samostatné policejní kapitanáty v dalších podkarpatoruských městech, neboť tyto kapitanáty byly proměněny v komisařství užhorodského policejního ředitelství řízeného Civilní správou Podkarpatské Rusi.¹ Podkarpatská Rus tak na rozdíl od všech ostatních částí republiky měla již na počátku dvacátých let jednotný de facto zemský policejní sbor centrálně řízený z Užhorodu. Toto v československých podmínkách pokrokové řešení si vyžádala nestálá politická situace a permanentně nejisté bezpečnostní poměry, ale i předpokládané udělení autonomie.

Materiály k dějinám berehovského policejního komisařství jsou roztroušeny v několika archívech. V pražském Národním archivu se jedná o fond Předsednictvo ministerské rady, kde se nacházejí zejména podklady k postátnění berehovské policie a posléze k jejímu zrušení. Hlavním zdrojem poznání jsou však písemnosti z fondu Ministerstvo vnitra, konkrétně jeho dílčí části Ministerstvo vnitra I. – prezídium a Ministerstvo vnitra I. – prezídium – dodatky. Vedení ministerstva se nechávalo podrobně informovat o případech a problémech výkonu veřejné bezpečnosti v exponovaném pohraničním městě, v němž sídlil jeden ze tří podkarpatoruských sedriálních (posléze krajských) soudů, a které patřilo k regionálně významným hospodářským a politickým centrům.² Navíc se dva poli-

1 K Policejnímu ředitelství v Užhorodě viz Hubený, David: Počátky československé státní policie v Užhorodě v letech 1919–1922. *Paginae historiae* 30/1, 2022, s. 591–606 a Hubený, David: Počátky československé státní policie v Užhorodě v letech 1919–1922. *Podkarpatská Rus. Časopis Společnosti přátel Podkarpatské Rusi*, č. 4, 2020, s. 10–11; č. 1, 2021, s. 11–12; č. 2, 2021, s. 12 a č. 3, 2021, s. 10 (popularizační varianta textu z *Paginae historiae*).

2 K městu viz Kuštek, Vladimír: *Československý svět v Karpatoch*. Bratislava 2018, s. 102–110.

cisté z Berehova stali na hranicích obětmi úkladných vražd ze strany maďarských bezpečnostních orgánů, tudíž bylo Ministerstvo vnitra informováno i o krocích Černínského paláce při řešení těchto úmrtí. Logicky se tedy některé doplňující údaje nacházejí ve věcně příslušném Archivu Ministerstva zahraničních věcí, jmenovitě ve fondu II. sekce 1918–1939. V Národním archivu byl využit dále fond Policejní ředitelství Praha II. – všeobecná spisovna k dohledání údajů a fotografií některých správců úřadu či dalších vedoucích činovníků, kteří během své kariéry nějakou dobu sloužili v Praze. Dále byl využit dobový oborový i běžný tisk (např. Četnické listy, Podkarpatské hlasy), včetně cenzurovaných a zabavených čísel uložených v příslušných fondech Národního archivu. Ostatní fondy tohoto archivu byly využity jen okrajově.

Na počátku dvacátých let působila ve městě vojenská policie kvůli špatné bezpečnostní situaci, k jejíž činnosti přinesl určité údaje fond Zemské vojenské velitelství Užhorod spravovaný Vojenským ústředním archivem – Vojenským historickým archivem. Činnost vojenské policie v Berehovu však není předmětem studia tohoto příspěvku a je sledována jen v kontextu k aktivitám policejního kapitanátu před jeho postátněním.

Ve Státním archivu Zakarpatské oblasti byl využit fond 29 schraňující písemnosti vzniklé z činnosti prezidia Civilní správy Podkarpatské Rusi ve vztahu ke snaze o brzké postátnění berehovské policie. S ohledem na hygienickou situaci posledních let nemohl být v tomto archivu podniknut rozsáhlejší výzkum, který by zahrnoval i materiály berehovského policejního komisařství (fond 1219), a fond 29 mohl být prozkoumán před pandemií jen okrajově v rámci výzkumu jiného tématu.

Za pomoc s dohledáním vyobrazení spojeného s berehovským četnickým pohotovostním oddílem děkuji váženému kolegovi Bc. Miroslavovi Domanskému z Muzea Policie České republiky.

Kombinace policejních složek v Berehovu

Policie se v Berehovu objevila již před první světovou válkou: „Od té doby, co vybudovali městskou policii na základech zcela nových, policejní mužstvo bývalo stále žíznivé a téměř stále opilé; byli to zloději v stejnokroji, které bylo možno si koupit za litr vína a kteří navzájem kryli nezvyklé trestní činy“,³ jak svým charakteristickým způsobem popsal činnost uherského policejního kapitanátu v Berehovu maďarský komunistický spisovatel Béla Illés.

Ať už je Illésovo líčení pravdivé či nikoliv, se zajištěním bezpečnosti v Berehovu byly na počátku československé éry permanentní problémy. Bylo to dáno jednak blízkostí hranic, a tedy lehkostí možnosti pašovat (alkohol, potraviny, zbraně, politické materiály, agitátory, zločince), tak i národnostním složením, kdy obyvatel-

3 Illés, Béla: *Karpatská rapsodie*. Praha 1951, s. 113.

stvo bylo převážně maďarské a svoji budoucnost vidělo v podřízení se budapeštské správě, ale i politickým rozjítřením vyplývajícím z válečného a poválečného chaosu. Proto na počátku roku 1920 bylo vojenskou správou orodováno za zesílení místní vojenské policie,⁴ která od června 1920 mohla dozírat na veřejný pořádek, kontrolovala nařízení Civilní správy Podkarpatské Rusi, dohlížela na cizince i osoby pod policejním dohledem, dále vidovala pasy na nádraží, dozorovala vývoz předmětů státem obhospodařovaných, obilnin, kůže a zemáků, věnovala se eskortní činnosti a poskytování sil pro rekvizice a policejní prohlídky. Ministerstvo vnitra vítalo tuto posilu.⁵ Ostatně Ministerstvo sociální péče v souvislosti s nezaměstnaností žádalo, aby vojenská policie hlásila překročení policejního hodiny nezaměstnanými. Takto přistiženým jedincům byla zastavena další podpora.⁶

O činnosti berehovského kapitanátu mnohé nevíme, protože jeho písemnosti zanikly při požáru. Známo je, že z osmi městských strážníků nemohl být pro neznalost státního jazyka převzat ani jeden.⁷ Otázkou je, zda by vůbec mohli být převzati s ohledem na státní spolehlivost, neboť Maďary ovládaná radnice samozřejmě vybírala do svých služeb loajální mužstvo. Z tohoto důvodu československá správa dosazovala do struktur policejní kapitanátů české a slovenské úředníky a policisty, aby z těchto složek učinila ze státobezpečnostního hlediska důvěryhodnější orgány. Tato varianta fungování státních a samosprávných příslušníků v rámci jednoho kvazisamosprávného úřadu však byla opravdu jen nejnutnějším provizoriem. Neuspořádané poměry se podepsaly i na chování některých úředníků. Policejní úředník Vladimír Bončo musel být přeložen do Mukačeva kvůli nevhodnému vystupování vůči veřejnosti, ovšem i policejní kapitán Hron v důsledku nedostatku právníckého vzdělání učinil několik nezákonných opatření či rozhodnutí, což se pochopitelně stalo předmětem mnoha stížností. Ani následně nově stanovený šéf policejního kapitanátu dr. Novák se neosvědčil, neboť si údajně přivlastnil z úředního bytu nějaké věci, čímž se stal nepřijatelným a čekalo se, zda se nějaký konceptní úředník pro kapitanát nevolní, jakmile bude zrušen županský úřad v Akna Slatině.⁸ Senzaci samozřejmě vyvolalo, když byli policejní kapitán dr. Novák⁹ a úředník František Stojan zatčeni a následně odsouzeni na šest měsíců. Přivlastnili si věci z bytu uprchlého Arpáda Szaboa, generálního ředitele banky Beregsazi Hielintézet. Tento ústav byl

4 Vojenský ústřední archiv – Vojenský historický archiv, fond Zemské vojenské velitelství Užhorod (VÚA – VHA, ZVV Užhorod), kart. 8, čj. 89.

5 Národní archiv (NA), fond Ministerstvo vnitra I. – prezídium (PMV), sign. 225-282-10, fol. 110–111.

6 VÚA – VHA, ZVV Užhorod, kart. 8, čj. 233.

7 NA, fond Ministerstvo vnitra I. – prezídium – dodatky (PMV – dod.), kart. 1350, sign. VII/I/1, manipulační období 1931–1935.

8 NA, PMV, sign. 225-180-9, fol. 5.

9 Někdy se vyskytuje příjmení v podobě Novák-Hasmann.

považován za velmi bezpečný a využívaly jej místní majetné vrstvy. Údaje šeptandy potvrdila následná kontrola Ministerstva financí, totiž že ústav není v pořádku, ba v účetnictví byl takový zmatek, že se nedalo zjistit, jak na tom banka je. Ostatně účetní banky jevil „známky pomatenosti“. Jestliže Szabo uprchl, tak vedoucí ředitel Vilém Weis raději spáchal sebevraždu 6. dubna 1921.¹⁰ Zločin policejních úředníků tedy k uklidnění situace vůbec nepřispěl, zvláště když v předjaří 1921 řešil kapitanát stížnost na jednoho civilního agenta, který měl v hotelech přijímat úplatky od kontrolovaných cizinců.¹¹ Problémem též bylo, že nový správce berehovského úřadu dr. Antonín Licht nechtěl o Bonča přijít, neboť Bončo se ucházel o jeho dceru, ba zjistilo se, že berehovský policejní úředník Stojan na Bončov podnět zjišťoval údaje na viceguvernéra Ehrenfelda, protože Antonín Licht patrně pomýšlel na místa guvernéra či viceguvernéra Podkarpatské Rusi...¹² S Lichtem byly spojeny některé causy se špatným chováním k Čechům během první světové války.¹³

Jakkoliv osobní excesy některých úředníků z počátků československé správy poškozovaly pověst československého státu, stále to nebylo tak špatné, jako se skandály mukačevských policistů.

S érou kombinovaných policejních kapitanátů bylo spojeno několik caus dokládajících nebezpečnost policejní práce na neklidných hranicích. Naneštěstí při těchto incidentech došlo ke ztrátám na životech a přispěly k dalšímu vyostření situace.

Bílý teror

V květnu 1920 otrásla Podkarpatskou Rusí, ale zejména Berehovem, vražda prozatímního policejního zřízence ve službách užhorodského zemského vojenského velitelství, resp. berehovského posádkového velitelství¹⁴ Emila Horovice/Horovitze/Horowitze/Horovitse, československého úředníka maďarské národnosti, který jako nováček ve službě překročil hranice do Maďarska, kde byl zatčen a podle novinových zpráv umučen k smrti.¹⁵ Podle jiného popisu během služební pochůzky z 5. května 1920 zabloudil na maďarské území, kde po něm maďarský četník začal střílet. Horovic se dal na útěk, ale byl zadržen polním dělnictvem¹⁶ a předán ma-

10 NA, PMV, sign. 225-179-3, fol. 39–40.

11 Державний архів Закарпатської області (DAZO), fond 29, opis 3, d. 122, fol. 1–4v.

12 NA, PMV, sign. 225-180-9, fol. 9.

13 NA, PMV, sign. 225-178-4, fol. 23–65.

14 NA, PMV, sign. 225-398-16, fol. 12v, 14v.

15 VÚA – VHA, ZVV Užhorod, kart. 7, čj. 2025.

16 Horovic byl podle jedné z výpovědí chycen cikánem z Asztély jménem Štěpán Gaga na rozkaz faráře Štěpána Paládiho z Beregsurány. Gaga se do své obce již nikdy nevrátil. Státní archiv v Košiciach (dále ŠAKE), Spravodajská ústředňa pri Policajnom riaditeľstve v Praha, odbočka

ďarským četníkům. Jelikož byl Horovic organizovaný sociální demokrat, o čemž státní správa nevěděla, když jej přijímala, protože v doporučujících referencích o tom nebylo zmínky,¹⁷ tak nepřekvapí, že u sociální demokracie jeho osud vyvolal velikou odezvu. Celý případ byl považován za akt bílého teroru a československé úřady měly plné ruce práce, aby se hněv nejširších vrstev obyvatelstva nevybil na některém z maďarských příslušníků vyšších kruhů dlícím na Podkarpatské Rusi. V této souvislosti se hovořilo nejen o stávce kovodělníků, která měla začít 15. května, ale ve hře byla dokonce generální stávka, která měla začít 17. května 1920. Bez ohledu na tento tlak začaly československé úřady intervenovat ve prospěch zadrženého Horovice.¹⁸

Civilní správa a další složky státní správy udržovaly klid rozrušeného obyvatelstva na uzdě jen s obtížemi. Největší tragédií mukačevského rodáka Horovice je skutečnost, že službu policejního agenta nastoupil na začátku května, na místo určení dorazil 4. května a druhý den si šel obhlédnout místo svého působiště. Z ní se již nikdy nevrátil. V tisku se objevily zprávy, že Horovicovo tělo bylo vytaženo s Tisy dne 25. května 1920 údajně s mrtvolami dvou vojáků (jiné zdroje mluví o tělech dvou žen a jednoho vojáka), kteří se stali svědky jeho vraždy. Horovicovo tělo mělo jevit známky mučení v podobě vypíchnutých očí, vylámaných zubů a dalších ukrutností, včetně 25 bodných ran. Vražda samotná se údajně stala v noci ze 13. na 14. května, tedy dávno po intervenci československých úřadů. Maďaři potvrzovali, že Horovice zadrželi, ale údajně měl z vězení uprchnout 8. května. Každopádně se v roce 1920 zdálo být jisté, že vrahy byli armádní důstojníci poručík Karoly Huszar a kapitán František Bodó, kteří po Horovicovi zavraždili ještě jednoho maďarského vojáka, přičemž zavražděný voják před smrtí údajně informoval ostatní vojíny o spáchaném činu, kteří následně oba pachatele zadrželi a předali četnictvu.¹⁹

Československé úřady požádaly o možnost obhlédnutí těla, čemuž maďarské úřady oponovaly poukazem, že není sjednána příslušná dohoda, což československá strana odbyla připomínkou toho, že československé úřady bez ohledu na smlouvy v takových případech vycházely vstříc. Na stole však zůstávala další maďarská výmluva, že nejsou k dispozici potřebné dezinfekční prostředky.²⁰ Celkový přístup maďarské strany vedl k ostré demarši československé diplomacie.²¹

v Košiciach – doplnok, kart. 2, sign. Č/10/0, inv. č. 2

17 NA, PMV, sign. 225-398-16, fol. 113v.

18 VÚA – VHA, ZVV Užhorod, kart. 7, čj. 2025; NA, PMV, sign. 225-398-16, fol. 113v.

19 NA, PMV, sign. 225-398-16, fol. 108–111.

20 NA, PMV, sign. 225-398-16, fol. 88.

21 NA, PMV, sign. 225-398-16, fol. 88–89.

Československé úřady sledovaly případ i později a podle výpovědi jednoho zatčeného československého státního příslušníka maďarské národnosti hrozilo oběma vrahům zastřelení, ale po zjištění vraždy maďarského vojáka byli předáni řádnému soudu a po určitých tahanicích obdrželi tresty ve výši šest a osm roků, ale oba byli propuštěni v roce 1923 v důsledku amnestie. František Bodó prý pak pracoval v Debrecíně pro pojišťovnu²² a Uszkay se měl stát služným v Gödöllő.²³ Dle další výpovědi byl Horovic ve vězení průběžně mučen maďarskými důstojníky Ztratilíkem a Nagyem, přičemž později se důstojníci Ztratilík, Nagy, Uszkay a Bodó dohodli na uskutečnění vraždy. Vraždu samotnou prý vykonal Desider Uszkay, který však tvrdil, že jen po Horovicovi střelil, když se vězeň pokusil o útek. To byla také oficiální verze Maďarů. Neoficiálně se mezi nimi mělo říkat, že byl Františkem Bodóem, Desiderem Uszkayem a jedním vojínem vyveden z vězení k Tise, znetvořen, pobodán a s kamenem na krku hozen do řeky, načež byl zlikvidován i vojín. Údajně pak byli potrestáni jen za vraždu na maďarském vojákově.²⁴ V podezření z vraždy byl i důstojník Ondřej Sütö, následně československý státní příslušník.²⁵ Někteří podezřelí se dostali do rukou československých úřadů, které proti nim zavedly vyšetřování či přímo podaly obžalobu.²⁶ Výpovědi svědků svědčily o neuvěřitelné brutalitě maďarských důstojníků.²⁷

Dle doznání jednoho ze spolupachatelů měl Desider Uszkay ostatním důstojníkům tvrdit, že „se jim za vraždu takového Horovitse nemůže nic státi“. Posilněna alkoholem se skupina důstojníků vybrala k věznici, kam došel Uszkay se slovy „jsem ve službě a půjdu nyní do věznice a musím Horovitse zbiti“. Ostatní následně slyšeli Horovicovo bédování, načež Uszkay přivedl zbitého vězně, který nebyl schopen samostatně chodit. Cestou k řece Horovice bodali Desider Uszkay a František Bodó. Voják, který strážil věznici, skupinku následoval, protože se bál o vězně. U řeky pak Bodó vyzval důstojníka Mikuláše Horvatha, aby vyhledal veliký kámen, ale nikde nic nebylo. Nakonec si kámen našel Bodó. Poté vrazi začali shánět provazy či dráty. Horovice mezitím nikdo nehlídal, protože v bezvědomí ležel na náspu. Nakonec k mrtvému či umírajícímu Horovicovi kámen připevnili za pomoci důstojnického řemení, které nabídl Uszkay. Vrazi se báli, že voda je mělká a že tělo vyplave. Vojín byl později zatčen a křivě obviněn z krádeže, přičemž Bodó měl tvrdit, že vojín chtěl vše udat, včetně šikany mužstva. Prý hovořil

22 NA, PMV, sign. 225-398-16, fol. 74.

23 ŠAKE, Spravodajská ústredňa pri Policajnom riaditeľstve v Praha, odbočka v Košiciach – doplnok, kart. 2, sign. Č/10/0, inv. č. 21.

24 NA, PMV, sign. 225-398-16, fol. 69–71.

25 NA, PMV, sign. 225-398-16, fol. 38–39, 41.

26 NA, PMV, sign. 225-398-16, fol. 19.

27 NA, PMV, sign. 225-398-16, fol. 20–22.

i o vyvraždění důstojníků. Ve vězení nebohý voják stihl rozšířit zprávu o událostech mezi další vězněné. Po další pijatice Uszkay zlákal Bodóa, ale i další důstojníky, k vojákově likvidaci. Nebohého vojáka vytáhli z vězení a následně s ním šli stejnou cestu jako s Horovicem. Ostatní důstojníci se cestou vytratilí a vraždu vykonali opět Uszkay a Bodó. Věc se druhý den rozkřikla mezi vojáky. Oba vrazi byli zatčeni a postaveni před vojenský soud. Přes určité peripetie však platilo, že byli souzeni výhradně za vraždu maďarského vojáka. Přihlízející důstojníci nebyli v této věci nikdy trestáni ani stíháni ze strany maďarských úřadů. Horovicova smrt se maďarskými úřady nadále vykládala jako pokus o útěk při předvádění na toaletu, kdy utekl a skočil do řeky, kam za ním bylo stříleno.²⁸

Horovic měl sloužit za plat 800 korun měsíčně; nikdy nedonesl tyto peníze své rodině. Místo toho obdržela jednorázovou výpomoc ve výši 1000 korun...²⁹ Tato částka samozřejmě vyvolala nevoli, tudíž se jednalo o jejím navýšení na celkových 1500 korun, event. na 2400 korun, tedy o úmrtní kvartál, na který formálně rodina neměla nárok, ale nakonec se podařilo uskutečnit maximální variantu podpory.³⁰ Matka po synově zavraždění trvale onemocněla. Nejen zavražděný syn, ale i zbytek sourozenců nebohou matku finančně podporovali. Část z nich se později zapojila do komunistického hnutí.³¹ Matka v průběhu dvacátých let vymáhala na maďarské vládě kompenzaci 250.000 korun.³² Ve druhé polovině dvacátých let se případem obou vrahů měl zabývat maďarský nejvyšší vojenský soud.³³ Výsledek však není znám.

Případu se věnoval rovněž tisk, který přinesl hrůzostrašný popis způsobu mučení.³⁴ To však bylo častým nástrojem vůči všem Maďary zadrženým osobám.³⁵

Úřední vražda

O půl roku později utrpěli berehovští policisté další ztrátu. Dne 13. listopadu 1920 berehovský prozatímní policejní agent Ignác Weiss/Weis/Weisz zamířil na hranice zabránit vývozu dobytka. Pro jistotu si půjčil revolver od úředníka hlavnoslužnovského úřadu v Mezökaszony Aloise Zbořila, který šel s ním. Došli ke sklepům místního obyvatele Sandora Pappa, jenž se nacházel blízko

28 NA, PMV, sign. 225-398-16, fol. 24–28.

29 NA, PMV, sign. 225-398-16, fol. 101.

30 NA, PMV, sign. 225-398-16, fol. 91–92, 96–97.

31 NA, PMV, sign. 225-398-16, fol. 14–14v.

32 NA, PMV, sign. 225-398-16, fol. 5–7.

33 NA, PMV, sign. 225-398-16, fol.1v.

34 Podkarpatské hlasy, č. 93, 26. IX. 1925.

35 ŠAKE, Spravodajská ústredňa pri Policajnom riaditeľstve v Praha, odbočka v Košiciach – doplnok, kart. 2, sign. Č/10/0, inv. č. 21.

hranice. Zde potkali dva neozbrojené maďarské vojáky, kteří s Pappem mluvili. Vojáci pozdravili československé úředníky a za chvíli se vrátili na svoji stranu hranice. Již tato skutečnost dokládá jistou toleranci k prostupnosti hranice, např. z důvodu zásobování. Setkání samotné však mohlo a zároveň nemuselo mít souvislost s dalším vývojem. Mezitím se Papp ptal příchozích úředníků na věci kolem dovozu z Maďarska a ke skupině se přidal i místní okresní soudce Mihalič. Krátce na to se k debatujícím přiblížili tři maďarští ozbrojenci – dva důstojníci a finanční dozorce. „Maďaři žádali arogantním způsobem na společnosti průkazy totožnosti“, přičemž Weis odpověděl, že „legitimaci nemá a že jí není povinen ukazovati, ježto se nalézá na československé půdě, a počal ustupovati“. Přítomný maďarský finanční strážník mezitím sňal pušku s bodákem a namířil na Weise. Ten si toho všiml a pokračoval v ústupu, přičemž vyzval důstojníky, aby poručili příslušníkovi finanční stráže, aby na něj přestal mířit. Mihalič i Papp později vypověděli, že důstojníky žádali, aby Weisovi neubližovali. Když se Weis chtěl schovat v příkopu, vydal „důstojník Buday povel k výstřelu, finančník poklekl a vystřelil ze vzdálenosti 10 až 11 kroků na Weise ze zadu. Weis byl trefen přímo do páteře, kule proletěla celou dutinou břišní a smrt následovala v několika okamžicích, následkem vnitřního vykrvácení.“ Maďaři vzali Weisovi revolver a utekli do Maďarska. Mezitím se přiblížili dva českoslovenští financové, které Zbořil přivedl k mrtvole. Hlášení policejního referátu civilní správy Podkarpatské Rusi zdůraznilo, že „Weisovi bylo několikrát od Maďarů vyhrožováno, že jej zastřelí“, tudíž vládl „dojem, že Weis byl úmyslně na hranice vylákán, aby tam byl zastřelen.“ Druhý den se na místě vraždy objevila hlídka maďarské finanční stráže tvořená velitelem místní stanice maďarské finanční stráže v Barabáši a jediným dalším členem byl Weisův vrah, Sandor Kőreštin, který „udal, že strelil na rozkaz důstojníka a že byl toho domnění, že se nalézá na maďarské půdě.“ O případ se zajímala též Kancelář prezidenta republiky a ministerská rada.³⁶ Maďarská diplomacie však uváděla, že Ignác Weis se dostal na maďarské území, kde jej potkal celník Alexandr Keresztély (československé úřady se domnívaly, že vrah se jmenoval Sandor Kőreštin), který Weise vyzval, aby se legitimoval. Ten však vytáhl pistoli a zamířil na maďarského úředníka, který jej v sebeobraně zastřelil.³⁷ Weisův vrah byl souzen a vězněn berehovskou sedrií. Andor Keresztenyi (nar. 1892), bratr Weisova vraha, byl při příjezdu do republiky sledován a po jeho odjezdu bylo zjištěno, že v domku v Sevlúši měl na půdě určitou zásobu dělostřeleckých a ručních granátů.³⁸

36 Archiv Ministerstva zahraničních věcí (AMZV), fond II. sekce 1918–1939, III. řada, kart. 147; NA, PMV, sign. 225-291-39, fol. 10–12.

37 NA, PMV, sign. 225-291-39, fol. 17.

38 ŠAKE, Spravodajská ústedňa pri Policajnom riaditeľstve v Praha, odbočka v Košiciach – doplnok,

Rodina zavražděného Ignáce Weise (nar. 3. října 1893), který byl do služby přijat 21. května 1920 jako prozatímní policejní agent ve smluvním poměru s měsíčním platem 800 korun,³⁹ byla celkem početná a nemajetná, tudíž byla závislá na jeho finanční podpoře.⁴⁰ Civilní správa Podkarpatské Rusi proto požádala, aby mohla pozůstalým žijícím v bídnych poměrech vyplatit tříměsíční služné ve výši 2400 korun.⁴¹ Dokonce i Ministerstvo financí „hledíc ke zvláštním okolnostem případu“ nečinilo „zcela výjimečně námitek“, jak strážci státní poklady sami uvedli...⁴²

Vznik Policejního komisařství v Berehově

Jelikož panovala na Podkarpatské Rusi celkově špatná bezpečnostní situace spojená s nutností důkladně zabezpečit výkon policejní služby, tak berehovský policejní kapitanát byl i s ohledem na dvě vraždy z roku 1920 kandidátem na okamžitě postátnění. Ostatně samotná správa města požadovala zestátnění policie, přičemž nabízel finanční podporu k vybudování fungujícího úřadu. Kromě toho měl být obvod budoucího státního policejního úřadu rozšířen o přilehlé obce.⁴³ Toto přání vláda vyslyšela až na svém zasedání 29. září 1922, kdy nařídila s platností od 10. prosince 1922, aby vzniklo Policejní komisařství v Berehově s působností pro obce Berehovo, Bulča a Ordova.⁴⁴

Legislativně bylo založení úřadu stvrzeno vyhláškou ministra vnitra ze 14. října 1922 č. 299/1922 Sb. z. a n., jímž byla v život uvedena policejní komisařství v Berehově, Hustu (tedy Chustu) a Mukačevě. Stalo se tak na základě zákona č. 165/1920 Sb. z. a n., který dal vládě příslušnou nařizovací pravomoc. Podle jmenované vyhlášky ministra vnitra měla všechna tři policejní komisařství vykonávat působnost v oblasti veřejné bezpečnosti, vnitřního klidu, evidence osob, zbrojních a cestovních pasů a souvisejících předpisů, pohraničního styku, spolkové a shromažďovací agendy, mravnostní, tiskové a divadelní policie a vůbec veřejných zábav, dopravy, ztrát a nálezů, čeledních záležitostí a přestupkové agendy. Některé agendy však mohla Civilní správa Podkarpatské Rusi přikázat županským úřadům (§ 3). Organizace tří podkarpatoruských komisařství byla rovněž jednotně upravena. V čele každého z nich stál správce podřízený županskému úřadu, ovšem Civilní správa Podkarpatské Rusi mohla uvedená komi-

kart. 2, sign. Č/10/0, inv. č. 21.

39 NA, PMV, sign. 225-291-39, fol. 14.

40 NA, PMV, sign. 225-291-39, fol. 6.

41 NA, PMV, sign. 225-291-39, fol. 4–5.

42 NA, PMV, sign. 225-291-39, fol. 1–2.

43 DAZO, f. 29, opis 4, d. 37, fol. 33.

44 NA, fond Předsednictvo ministerské rady (PMR), kart. 145, sign. 280/2.

sařství podřídit přímo sobě ve věcech personálií, disciplíny a jednotného výkonu služby a výcviku (§ 4).

Očekávalo se, že všechna tři policejní komisařství budou plně vybavena uniformovanou i neuniformovanou (civilní) stráží bezpečnosti. Mužstvo pro nová policejní komisařství mělo přijít ze stavu Policejního ředitelství v Užhorodě, které by je do daných lokalit přikázalo.⁴⁵ Po reformě státní správy dle zákona 125/1927 Sb. z. a n. se nadřízeným úřadem podkarpatoruským státním policejním úřadům stal Zemský úřad v Užhorodě. U všech tří policejních komisařství vláda schválila 8. listopadu 1923 výkon policejní lékařské služby.⁴⁶

Na schůzi vlády z 19. října 1922 bylo rozhodnuto zrušit vojenskou policii na Slovensku a Podkarpatské Rusi. Její personál mohl být převzat do služeb státní policie, „pokud vyhovuje plně kvalifikaci a pokud jsou volná systemizovaná místa.“ Příslušníci vojenské policie byli vybídnuti, aby své žádosti o místa zasílali do 10. prosince 1922 příslušným civilním orgánům. Ministerstvo národní obrany následně dne 22. listopadu 1922 požádalo resort vnitra, „aby uchazečům o místa u státní policie, resp. civilní služby bylo v mezích platných předpisů vyhověno.“ Prezídium Ministerstva vnitra pak 2. prosince 1922 také podřízeným orgánům nařídilo, aby bylo „všem obcím doporučeno, aby při obsazování míst policejní stráže dle možnosti přihlížely k dosavadnímu personálu vojenské policie.“⁴⁷ Naneštěstí nevíme, zda se některý z vojenských policistů stal příslušníkem nově vzniklého komisařství.

Policejní komisařství v krizi

Nově ustanovený úřad se kromě svého vzniku a běžných povinností musel během své existence vyrovnat i s několika mimořádnými událostmi. Všechní i zvláštní události měly průběžný vliv na úřad, který byl opakovaně podrobován nejrůznějším kontrolám, jak se s těmito okolnostmi dokázal vyrovnat.

První z těchto kontrol se uskutečnila v srpnu 1922, kdy bylo konstatováno, že umístění v županské budově je vyhovující a prakticky všechno je účelně soustředěno, kromě nehygienické věznice, která se nacházela v městské budově. Úřad dále trpěl nedostatkem úředníků a absencí policejního lékaře. Uniformovaná stráž v počtu 34 mužů měla nový kvalitní stejnokroj a cca třetina mužstva procházela výcvikem v Užhorodě, kde se mužstvo mělo prostřídat v rámci zkvalitňování výcviku policejních složek. Úřad dále připravoval evidenci obyvatelstva, neboť podklady od městské správy byly neúplné. U komisařství bylo zvláště oceněno, že administrativu a účetnictví vede správně a udržuje i dobrý vztah s ostatními bezpečnostními složkami

45 NA, PMR, kart. 145, sign. 280/2.

46 NA, PMR, kart. 145, sign. 280/2.

47 NA, fond Zemský úřad Praha – policejní a bezpečnostní záležitosti, kart. 256.

(četnictvem, armádou atd.).⁴⁸ Tento idylický obraz zlepšujícího se personálu ve vhodných úředních prostorách však nevydržel dlouho. Jen do konce roku 1923.

Požár župní budovy z 31. prosince 1923 na 1. ledna 1924, kde bylo umístěno policejní komisařství, vypukl o silvestrovském ránu na půdě. Existovala domněnka, že příčinou byla neopatrnost dělníků, kteří na půdě opravovali vodovod a ohněm rozehrávali nádrže a trubky se zmrzlou vodou. Vyskytly se však i úvahy o žhářství. Ani jedno se neprokázalo, ale ani nevyvrátilo. Podezřelou okolností byla skutečnost, že ve stejné době propukl oheň i na finančním ředitelství, kde s jistotou začalo hořet díky dělníkům rozehrívajícím trubky, ale místní úředníci oheň rychle objevili a dokázali jej uhasit. V případě župního domu však bránila plechová střecha plamenům a dýmu upozornit na požár, který tak byl objeven až se zpožděním, kdy již nabyl na síle. Při hašení pomáhala dovezená stříkačka z Mukačeva, protože místní nebyla využitelná pro nízký tlak, ba chyběla i voda, neboť s ohledem na počasí mrzla v hadicích a ty se lámaly. Věc byla pikantní i tím, že k hašení se dostavili jen tři místní hasiči... Ani pokus se stříkačkami Jezdeckého pluku 10 neuspěl, protože ani ony neměly dostatečný tlak. Na půdu se kvůli dýmu nedalo vystoupat a zachráncům chyběly žebříky a háky. Dále vypomohla technická rota z Mukačeva, jakož i policisté. Část posil z Mukačeva měl přivést zvláštní vlak, který však nevyjel, protože nebyla k dispozici lokomotiva pod parou...⁴⁹

Během požáru byly zničeny všechny spisy někdejšího policejního kapitanátu a z běžných spisů komisařství podlehl zkáze asi 10 procent z roku 1923 a cca 600 čísel z roku 1922, tudíž od 1. ledna se vedla zcela nová spisovna. Ostatně díky „snaze a výbornému chování se [uniformované] strážě bezpečnosti lze děkovati, že cenný státní inventář byl z největší části zachráněn, protože hasičstvo selhalo úplně, jsouc v Berehově ještě ve stadiu docela primitivním.“⁵⁰ Výkon hasičů byl médií vnímán jako tragikomický.⁵¹ A to město patřilo k největším aglomeracím na Podkarpatské Rusi! Ostatní obce na tom byly obdobně mizerně, nebo ještě hůře.⁵² Tisk se domníval, že s ohledem na požár místního finančního ředitelství, muselo být vyhoření župního domu úmyslným činem.⁵³

48 NA, PMV – dod., kart. 1350, sign. VII/I/1, manipulační období 1931–1935.

49 NA, PMV, sign. 225-192-3, fol. 23, 26–39.

50 NA, PMV – dod., kart. 1350, sign. VII/I/1, manipulační období 1931–1935.

51 NA, PMV, sign. 225-192-3, fol. 24.

52 K hasičům na Podkarpatské Rusi viz Kuštek Vladimír: Poplach! Hoří! Hasiči na Podkarpatské Rusi za Československé republiky. Podkarpatská Rus. Časopis Společnosti přátel Podkarpatské Rusi, č. 3, 2021, s. 7; k právním základům tamního hasičstva, jakož i spolupůsobení dalších státních složek při různých pohromách viz Hubený, David: Státní správa a živelní pohromy na Podkarpatské Rusi. Nástin problematiky. Dejiny, č. 2, 2021, s. 10–42.

53 NA, PMV, sign. 225-192-3, fol. 37v.

Nepřekvapí, že pohořelý úřad se stal záhy předmětem inspekce, aby bylo zřejmé, jak na tom komisařství je. V únoru 1924 tuto kontrolu vykonal vládní rada a košický policejní ředitel Karel Slavíček, jenž se hlavně věnoval umístění úřadu. Ten dočasně našel přístřeší v budově soudní sedrie a bylo otázkou, co bude dál, neboť se objevili snahy vyhořelý župní dům přestavět na župní nemocnici. Dočasné umístění v sedriální budově bylo zcela nevyhovujících a po ztrátě moderních prostor o to více skličující, neboť vyhořelý úřad byl umístěn do jedné velké síně a správce úřadu vrchní komisař Karel Blecha měl kancelář v malinkém pokojíku. Seskupení všech agend do jedné místnosti neumožňovalo soustředění se na práci, „poněvadž tato jediná velká místnost jest každodenně dostaveníčkem obyvatelstva, které v soukromých a úředních záležitostech sem přichází.“ To samozřejmě znemožňovalo udržet tajnost některých jednání. Navíc úřad byl v těchto prostorách umístěn pouze na základě dobré vůle sedrie, neboť z důvodu nemoci pověřeného personálu stále nebyla ani po několika týdnech od nastěhování podepsána příslušná smlouva o pronájmu prostor. Problémem bylo, že ani vyhořelá budova nebyla zajištěna proti dešti a tajícímu sněhu, což celou budovu ohrožovalo, a ohněm ušetřené místnosti v přízemí se pomalu dostávaly pod vodu... Úřad byl alespoň telefonizován a měl k dispozici tři stanice.⁵⁴

Kontrolor doporučil doplnění sanitní (kvůli neexistenci městské ambulance) a cyklistické výbavy (s ohledem na rozlehlost dozorovaného obvodu se doporučovala tři až čtyři jízdní kola), pořízení fotoaparátu, jakož i posílení personálního stavu, kdy chyběly další výkonné síly. Nastalá situace těžce dolehla na tajné oddělení (umístěné všem na očích) s devíti agenty, včetně z Prahy exponovaného obvodního inspektora⁵⁵ Josefa Reina (15. září 1887 – 11. února 1943),⁵⁶ který oddělení také vedl a sám obstarával státobezpečnostní agendu, protože mohlo plnit své úkoly jen s obtížemi. Ostatní agenti pomáhali vyšetřovat kriminální případy. Problémem též bylo, že přednosta úřadu nedostával peníze na státobezpečnostní agendu a soukromě si kupoval jen Lidové noviny, tudíž ani nevedl výstřižky o politických zprávách, nezřídil ani kartotéku politicky nespolehlivých osob (kde by ji ostatně uložil...), ba ani neudržel styk se zpravodajským důstojníkem místní posádky! Celkově však bylo konstatováno, že úřad je dobře veden a jeho správce Karel Blecha byl shledán jako „velice snaživý, věnuje se plně svému úřadu a má v úřadě naprostý pořádek. Lze očekávat, že se vypracuje časem na velmi dobrého úředníka policejního, tím více, poněvadž vykazuje pro službu policejní zvláštních schopností“, ale do budoucna se musel věnovat více státobezpečnostním záležitostem.⁵⁷

54 NA, PMV – dod., kart. 1350, sign. VII/I/1, manipulační období 1931–1935.

55 NA, PMV – dod., kart. 1350, sign. VII/I/1, manipulační období 1931–1935.

56 NA, fond Policejní ředitelství Praha II. – všeobecná spisovna, kart. 9383, sign. R 728/5, manipulační období 1941–1950.

57 NA, PMV – dod., kart. 1350, sign. VII/I/1, manipulační období 1931–1935.

Ačkoliv uniformovaná stráž trpěla problémy s ubytováním a některými zdravotními problémy v důsledku nekvalitní vody, oddělení této stráže bylo „v celku vzato vedeno vzorně. Stráž vystupuje mužně a vlídně, všude panuje pořádek a bylo by žádoucí, aby každé oddělení stráže bezpečnosti bylo rovno tomuto“, což jistě těšilo velitele oddělení revírního inspektora II. třídy Ladislava Čolláka. Systemizovaný stav 50 strážníků nebyl naplněn a k dispozici bylo jen 43 strážníků, z nichž jeden se věnoval pasové kontrole a dva kancelářským pracím, tudíž k výkonné službě zbývalo 40 mužů, které však dokázalo vedení komisařství efektivně využívat a denně stavělo 6 až 7 hlídek s poměrně vysokými počty zásahů. Mužstvo bylo vyzbrojeno obuškami a pistolemi. K dispozici bylo ještě vojenskou správou zapůjčených šest pušek k vyzbrojení hlídek na periferii města. Z celkového počtu 43 mužů v uniformě bylo 23 ženatých. Národnostně převažovali Češi (37 mužů) nad čtyřmi Slováky a dvěma Rusíny. I tak se uniformám nevyhnuly některé disciplinární poklesky, např. kouření ve službě či v podobě opilství. Z těchto „banalit“ vybočoval jeden zločin z nejvážnějších – znásilnění ženy. Bližší okolnosti však neznáme. Většina uniformovaných příslušníků (celkem 22) prošla službou u legií. Výcvik však strádal tím, že nebyl k dispozici cvičitel jiu-jitsu. Obdobně mizerně na tom byl zdravotnický výcvik; s ohledem na nepřítomnost vodních ploch odpadl trénink v plavání a ve veslování.⁵⁸

Horší to bylo s úřednictvem a civilní stráží. Zde vládl početní nedostatek, popř. personál nebyl zcela důvěryhodný, jak uvádí inspektorova zpráva, která zároveň dokládá i národnostní pestrost místních obyvatel a jejich národnostní přizpůsobivost: „Konceptní úředník Slováček jest Maďar, českého původu. Hovoří česky dosti dobře a zdokonaluje se. Chová se velice korektně, není však dosud spolehlivým a nebyl proto navržen dosud na definitivní jmenování.“ Vztahy s ostatními bezpečnostními složkami byly různorodé – s četníky byly vztahy velmi dobré, ale s finanční stráží, která policisty ignorovala a vyhrazovala si „služební suverenitu na hranicích, není [vzájemný poměr] zrovna nejlepší.“ S vojskem, ale i obyvatelstvem se situace zlepšovala.⁵⁹

V létě 1924 bylo zřejmé, že vhodnější umístění úřadu s ohledem na dislokační možnosti města je „absolutně nemožné“ a řešení by představovala téměř půlmilionová rekonstrukce vyhořelé župní budovy. Sdělení, že komisařství založilo další úřední protokoly a že došlo k abonování dvou časopisů, včetně navázání styku se zpravodajským důstojníkem, dokládalo, že se komisařství snažilo dosáhnout reálných výsledků, byť správce úřadu „byl poukázán, aby záležitostem státně policejním věnoval zvýšenou péči“ s tím, že nadřízený úřad v tomto směru vykonává „občasný dohled“. Potěšitelnou snahou o další zlepšení výkonu bezpečnostní služ-

58 NA, PMV – dod., kart. 1350, sign. VII/I/1, manipulační období 1931–1935.

59 NA, PMV – dod., kart. 1350, sign. VII/I/1, manipulační období 1931–1935.

by byly pokusy získat policejní psa, kterého by na vlastní útraty vycvičil policejní agent Petrič, jenž by se výcviku rovněž zúčastnil. Petrič měl psa dostat od úřadu a v případě osvědčení by agent psa odkoupil a dal k dispozici úřadu s podmínkou, že by na zvíře dostával příspěvky podle standardu zavedeného u Policejního ředitelství v Praze.⁶⁰

Postátněné policii se pochopitelně nevyhnuly určité přešlapy. V roce 1924 berehovské komisařství dosti pobavilo Ministerstvo vnitra sdělením, že jistý policejní agent „z rozkazu správce policejního komisařství v Berehově chtěl býti přítomen v zasedání presidiální rady rusínských organizací zemědělské strany [...] ne jako úřední osoba, nýbrž pouhý privátní posluchač, bude-li mu povolen vstup do zasedací síně [...]. Teprve vevnitř místnosti byl dotyčný policejní agent spatřen předsedou malorolnické strany v Berehově dr. Bakó a vyzván k opuštění místnosti z důvodu, že zasedání mohou se zúčastniti jedině pozvaní členové strany. Po podání zprávy o případu správci policejního komisařství vrátil se jmenovaný agent do zasedání za účelem sdělení a vysvětlení dr. Bakóvi o tom, že jednalo se toliko o soukromé zúčastnění, nikoli o úřední výkon a prohlásil, že zasedání přítomen nebude.“⁶¹ Každopádně komisařství dokázalo, že je ochotno bránit i naprosto ztracenou pozici.

Policejní úřad na začátku roku 1925 nadále trápilo roztržštění úřadoven do několika míst, včetně vlhkých ubytoven a malého počtu vězeňských prostor, jakož i nedostatečný rozpočet na státobezpečnostní agendu, čehož si opakovaně všímaly různé inspekční orgány. Psa se patrně nepodařilo získat, ale úřad alespoň pořídil tři jízdní kola.⁶²

V polovině dvacátých let bylo zřejmé, že úřad trpí i dalšími problémy, nejen svým umístěním. V důsledku obměny vedoucích představitelů i přiděleného personálu utrpěl škody „na svém zdárném vývinu dosti citelně“, jak se vyjádřil zkušený policejní úředník Karel Slaviček, jenž se 27. května 1925 a dnech následujících oddal úkolu zkontrolovat berehovské komisařství. Původní správce JUDr. Karel Blecha byl 1. listopadu 1924 odvolán a přeložen do velmi problematického Mukačeva a na jeho místo nastoupil komisař Bláha, jenž byl 15. dubna 1925 přeložen do Užhorodu, načež nastoupil do čela úřadu vrchní komisař JUDr. Jan Rašek, který se musel vyrovnat mimo jiné s nepořádky v záznamech způsobených častými personálními změnami. Slaviček tak nalezl komisařství v mizerné dislokační situaci, kdy bylo přestěhováno do ohněm poškozené budovy s provizorní střechou a s nefunkčními toaletami. Komisařství sice získalo nové ubikace díky povolení košické soudní tabule v jedné síni sedriální budovy, ale ani to nebylo ideální. Rašek

60 NA, PMV – dod., kart. 1350, sign. VII/I/1, manipulační období 1931–1935.

61 NA, PMV, sign. 225-197-24, fol. 1.

62 NA, PMV – dod., kart. 1350, sign. VII/I/1, manipulační období 1931–1935.

zavedl do úřadování některá zlepšení (např. důvěrný protokol). Problémem však byl přetrvávající nedostatek peněz na státněbezpečnostní aktivity, včetně nákupu tiskoviny, zisku zpráv a odměn pro policisty.⁶³

Od 1. května 1924 alespoň fungovala kartotéka politicky nespolehlivých osob s 250 kartami a jeden z agentů podstupoval daktyloskopický kurs v Užhorodě, zatímco s nákupem fotoaparátu se ještě stále jen počítalo. Problém byl se spisy, z nichž některé podlehly ohni, třebaže některé byly znovu založeny. K úspěchům úřadu se řadil pokles prostituce.⁶⁴

Uniformovaná stráž bezpečnosti se mohla pochlubit tím, že její velitelství bylo „v úplném pořádku“. Ze systemizovaných 50 míst bylo obsazeno 45 tabulek, převážně definitivně. Dvě třetiny tvořili ženatí. Národnostně převládali Češi (39), následováni třemi Slováky, dvěma Rusíny a jedním Maďarem. Zdravotní stav byl dobrý, ač v této době jeden strážník zemřel na krční tuberu v důsledku syfilidy. V polovině dvacátých let museli zdejší uniformovaní příslušníci opakovaně zakročovat při různých stávkách a demonstracích, včetně výpomoci při komunistických nepokojích ve Svalavě. Velmi dobře se osvědčovala dříve zakoupená jízdní kola.⁶⁵

Jan Rašek, který se evidentně snažil o zlepšení fungování úřadu, ale ve státní správě dlouho nepobyl, neboť hledal svoji další kariéru v soukromé sféře. Zaučující se Rašek se nedokázal vyvarovat nejobávanějšího zločinu ve státní správě, kterým je špatné účetnictví a následné podezření na vadné hospodaření. Při jeho odchodu na podzim 1925 a nástupu nového správce⁶⁶ JUDr. Antonína Jakubce⁶⁷ bylo zjištěno manko téměř 3200 korun. Jakmile se to bývalý správce dozvěděl, ihned nabídl a následně uskutečnil doplacení chybějící částky. Causu vysvětloval neznalostí příslušných předpisů,⁶⁸ ovšem v tisku zůstala nejen noticka, že bývalému správci hrozí vězení, ba že došlo i k jeho zatčení, což však nebyla pravda, byť s Raškem byly určité potíže, protože upřednostnil během jedné stávky svou dovolenou před výkonem služby.⁶⁹

Možná, že ono upřednostnění dovolené před službou souviselo i s tím, že komisařství stále nemělo dostatek peněz na poskytování občasných odměn svým příslušníkům, ba hůře, šetřilo i pochvalnými uznáními! Nedostatek peněz se pak projevoval v nemožnosti „si opatřovati důvěrných zpráv zejména z kruhů,

63 NA, PMV – dod., kart. 1350, sign. VII/I/1, manipulační období 1931–1935.

64 NA, PMV – dod., kart. 1350, sign. VII/I/1, manipulační období 1931–1935.

65 NA, PMV – dod., kart. 1350, sign. VII/I/1, manipulační období 1931–1935.

66 NA, PMV – dod., kart. 1321, sign. VII/B/3, manipulační období 1925–1930.

67 K této postavě viz např. NA, PŘ II, kart. 1281, sign. J 100/16, manipulační období 1921–1930 a kart. 4234, sign. J 144/7, manipulační období 1941–1950.

68 NA, PMV – dod., kart. 1321, sign. VII/B/3, manipulační období 1925–1930.

69 Podkarpatské hlasy, č. 129, 22. XII. 1925, a č. 131, 29. XII. 1925; Lidové noviny, č. 649, 30. XII. 1925.

s nimiž styk společenský jest vyloučen“; peníze stále nebyly ani na předplatné tisku...⁷⁰

Kontrola úřadu z 12. července 1928 zjistila přetrvávající nedostatečné prostorové zajištění úřadu s devíti civilními strážníky a 43 uniformovanými strážníky, kteří byli dočasně bez velitele. Z těchto uniformovaných strážníků bylo 34 ženatých, jeden byl vdovec a osm z nich bylo svobodných, přičemž kasernováno bylo devět mužů. Národnostně převažovali Češi (39) nad třemi Slováky a jedním Rusínem. Nedostatečné bylo ubytování ženatých gážistů. Potíže byly s přidělenými pistolemi Praga, které bylo nutno vyměnit za spolehlivější výzbroj. Naopak pušky byly řádně uloženy. U komisařství fungovala odbočka odborové organizace, která provozovala vlastní knihovnu se 400 svazky. Úřad spravovaný JUDr. Antonínem Jakubcem byl shledán v pořádku, včetně zajištění spisů, a inspekci konající vládní rada a policejní ředitel Vojtěch Dolejš zakončil svoji zprávu zvláštní pochvalou správce úřadu Antonína Jakubce: „Správce úřadu je agilní, iniciativní a odbornými vědomostmi vyzbrojený úředník, který cílevědomou prací úřad přivedl na nynější uspokojující úroveň.“ Zato aktuárský tajemník Bernard Freiwald byl shledán jako svárlivý jedinec, který narušuje fungování kolektivu a kterého by bylo záhodno přeložit...⁷¹

Brzy následovala další Dolejšova inspekce, jenž byl 16. července 1927 ustanoven ministerským inspektorem státních policejních úřadů na Slovensku a Podkarpatské Rusi.⁷² Nová kontrola z 22. listopadu 1928 konstatovala, že kancelář přednosty úřadu potřebuje řádnou nedobytnou pokladnu,⁷³ což bylo s ohledem na dřívější zkušenosti s vykradením užhorodského zemského četnického velitelství, dost na pováženou...⁷⁴ Místo do Prahy přeloženého Jakubce vedl komisařství Miloslav Taške. Z hlavního města republiky přišel velitel uniformované stráže bezpečnosti Albrecht Kaše. I po těchto změnách byl úřad hodnocen jako velmi funkční a dobře vedený s tím, že přeložení aktuárského tajemníka Bernarda Freiwalda vedlo k zlepšení vzájemných vztahů mezi úředníky. Velmi byl oceněn vliv nově příchozího Albrechta Kašeho na uniformovanou stráž bezpečnosti.⁷⁵ Zajímavá je kariérní dráha Albrechta Kašeho (nar. 28. ledna 1875 – 10. února 1940), který nejprve působil jako úředník pražské městské

70 NA, PMV – dod., kart. 1321, sign. VII/B/3, manipulační období 1925–1930.

71 NA, PMV – dod., kart. 1350, sign. VII/I/1, manipulační období 1931–1935.

72 NA, Policejní ředitelství Praha II. – prezídium (PP), kart. 256, sign. P 59/2, manipulační období 1921–1930.

73 NA, PMV – dod., kart. 1350, sign. VII/I/1, manipulační období 1931–1935; PP, kart. 256, sign. P 59/2, manipulační období 1921–1930 (zde i koncept celé zprávy).

74 K vykradení pokladny Zemského četnického velitelství pro Podkarpatskou Rus viz Hubený, David; František Svojsě. Četník – novinář – kriminálník. In: *Dejiny*, č. 1, 2022, s. 62–84, konkrétně 66–70.

75 NA, PMV – dod., kart. 1350, sign. VII/I/1, manipulační období 1931–1935; PP, kart. 256, sign. P 59/2, manipulační období 1921–1930.

spořitelny a následkem první světové války nalezl nové živobytí v bezpečnostních složkách, nejprve ve vojsku a následně u policie. Služba mu zřejmě přinesla nejen materiální zabezpečení, ale také možnost vzdát se od rodinných problémů.⁷⁶ Po materiální stránce se doporučovalo přidělení motorky s vozíkem pro dohled na hranicích a rádia k monitorování maďarské rozhlasové propagandy.⁷⁷

Revize z 23. května 1930 zjistila množství nedostatků, včetně nepřesného vedení záznamů, nevyřizování spisů a nedostatečného zajištění bezpečnosti písemností, což samozřejmě nevrhalo dobré světlo na celý úřad, ačkoliv bylo konstatováno, že některá oddělení jsou ve velmi dobrém stavu. Největším problémem však bylo účetnictví jevící značné nedostatky, včetně zajištění hotovosti, přičemž už v minulosti se stalo, že příruční pokladna byla v úřadě odcizena... Ani stav budovy nebyl zcela vyhovující a přednosta úřadu dr. Ladislav Schmiedek požadoval přidělení dvou kancelářských úředníků, dvou civilních agentů, psacího stroje, jízdního kola a nutného kancelářského vybavení. Závěr inspekce však přeci jen byl pozitivní: „Celkový stav úřadu nelze považovati za úplně uspokojující, shledané závady mohou však být v poměrně krátké době odstraněny.“⁷⁸

Odhad to byl velmi dobrý, neboť obhlídka vedená zemským viceprezidentem Lvem Jechem z 25. června 1931 zjistila jen menší závady (např. chybějící evidenci povolených tiskovin z Maďarska). Z cizineckých věcí je pozoruhodné, že vedle obrovského množství maďarských státních příslušníků měla být zvláštní pozornost věnována čínským státním příslušníkům! Na druhou stranu policie stále pocítovala malý počet civilních strážníků k různým šetřením. Nedostatkem byla i skutečnost, že věznice byla umístěna deset minut cesty od hlavní budovy komisařství, jakož i nevhodné ubytování pro svobodné příslušníky uniformované stráže bezpečnosti. Tento nedostatek by se ještě zvětšil, pokud by byly rozšířeny jejich počty. Určité vady byly shledány v účetnictví, ale zároveň bylo konstatováno, že nový přednosta úřadu vrchní policejní komisař JUDr. Karel Zámeš⁷⁹ dal úřad do pořádku a že jeho sedm neuniformovaných, 41 uniformovaných (včetně velitele) strážníků a jeden zřízenec pracují, jak mají, včetně dochvilného a rychlého vyhledávání a vedení všech spisů. Asi nepřekvapí, že Zámeš požadoval přidělení úředníka na účetní agendu, jakož i posílení civilní stráže o tři agenty ovládající maďarštinu a dalších šest uniformovaných strážníků.⁸⁰

76 NA, PŘ II, kart. 7330, sign. K 647/6, manipulační období 1931–1940.

77 NA, PMV – dod., kart. 1350, sign. VII/I/1, manipulační období 1931–1935; PP, kart. 256, sign. P 59/2, manipulační období 1921–1930.

78 NA, PMV – dod., kart. 1350, sign. VII/I/1, manipulační období 1931–1935.

79 K této osobě viz např. NA, PŘ II, kart. 12295, sign. Z 388/12, manipulační období 1931–1940 a kart. 12964, sign. Z 401/10, manipulační období 1941–1950.

80 NA, PMV – dod., kart. 1350, sign. VII/I/1, manipulační období 1931–1935.

Z některých případů berehovské policie

Početná maďarská menšina většinou vyvolávala četná šetření kvůli podezření z podvratných aktivit ve prospěch Maďarska či komunistického hnutí. Separatistickým stranám se nevyhnuly vnitrostranické boje, které někdy přerostly do snah o poštvání policie na stranické oponenty. Policii dále zaměstnávali ukrajinští emigranti.⁸¹ Některé případy však přeci jen nebyly jen politické, ba ani kriminální, nýbrž velmi lidské, např. koncem dvacátých let maďarská diplomacie opakovaně zjišťovala, proč byla v Berehovu zatčena Helena Freytagová (nar. 1908), když se jen jela postarat o svého staříčkého strýce. Skutečnost však byla jiná: Strýc se projevil jako nesnesitelný starý alkoholik a mladá žena raději zůstala v Berehovu pracovat jako číšnice, než aby se vrátila ke své matce, které se bála. Helena se zároveň styděla za své zaměstnání.⁸² Přitom ale nemáme podklad, který by naznačoval, že se jednalo o podnik se špatnou pověstí. Občasné stesky novinářů či veřejnosti vyvolával přeshraniční styk.⁸³

Určité problémy samozřejmě vyvolávala i přítomnost sedriálního (krajského) soudu s připojenou věznicí, odkud např. v roce 1926 uprchlo několik vězňů, včetně nebezpečného vraha; uprchlíci ihned zamířili na venkov, kde již působilo četnictvo, které vězně pochytilo v řádu dnů.⁸⁴

Další obtíže způsobovala místní posádka v podobě Jezdeckého pluku 10,⁸⁵ kde vedle obvyklých hospodských alotrií docházelo k závažnějším případům, např. 18. června 1925 došlo k napadení vojína Josefa Piňose, který byl kolem 22. hodiny vyslán s dopisem pro jednoho rotmistra. Kousek od kasáren spatřil ve tmě jakýsi hák a skupinku asi osmi mužů, kteří mu přišli podezřelí, a dal se proto raději na útěk, během kterého po něm házeli kameny. Voják šťastně doběhl do kasáren, odkud se na místo ihned vybrala pohotovost, která ale už nikoho neobjevila.⁸⁶

Další potíže vyplývaly z nedostatku bytů, které bytový úřad řešil rekvizicí prostor a nastěhováním potřebných rodin s určeným nájemným, což u postižených majitelů samozřejmě vyvolávalo nelibost a ta začasť vedla k opakovaným zlomyslnostem a hádkám, které musela policie řešit a která pak byla viněna z toho, že některé osoby pronásleduje a šikanuje.⁸⁷

Hraniční polohy Berehova vedlo i k poněkud kuriózním výkonům jak ze strany policie, tak příslušníků jezdeckého pluku, kteří na ulici zadržovali maďar-

81 NA, PMV, sign. 225-178-4, fol. 7-8 a sign. 225-327-7, fol. 29-30.

82 NA, PMV, sign. 225-384-23, fol. 1-7.

83 NA, PMV, sign. 225-336-8, fol. 33-33v.

84 NA, PMV, sign. 225-336-8, fol. 1-3.

85 K útvaru a městu jako posádce viz Fidler, Jiří – Sluka, Václav: Encyklopedie branné moci Republiky československé 1920-1938. Praha 2006, s. 55 a 313.

86 NA, PMV, sign. 225-336-8, fol. 32.

87 NA, PMV – dod., kart. 1321, sign. VII/B/3, manipulační období 1925-1930.

ské zběhy, dosti často na kole, pokud sami nepřijeli přímo na policii, kde se ohlásili k zadržení...⁸⁸

Zneuctěný Bakchus

Na rozdíl od jiných státních policejních úřadů se berehovské komisařství muselo důkladně věnovat kvalitě potravin,⁸⁹ konkrétně vínu, které Berehovo hojně produkovalo v celorepublikově významném poměru.⁹⁰ Bohužel, role degustátora se ujal povolanější orgán státní správy, ale i tak se policisté s tímto odvětvím museli důkladně obeznámit, neboť novinovým světem opakovaně prolétly zprávy o rozsáhlém padělání zdejšího vína, ba údajně měly být zapojeny i úřední osoby. První větší případ spustilo na podzim 1924 oznámení sklepního inspektora Vojtěcha Kubranského, který měl podezření na obchodníka Ludvíka Herškoviče. Následná domovní prohlídka spojená s odebráním vzorků potvrdila, že zhruba polovina vzorků nebyla v pořádku. Na rozdíl od rychlého a efektivního zásahu policie celý případ zdržovaly civilní úřady, které padělatele neustále osvobozovaly, ovšem 7. října 1926 se Herškoviče podařilo zastihnout přímo při činu. Napomohlo k tomu oznámení člena místní dozorčí vinné rady Bély Kovache.⁹¹ Určitě této iniciativě napomohlo i to, že někteří pěstitelé si stěžovali, že tento podvodník nebyl zastaven; jiní naopak hořkovali, že se úřady této kriminalitě vůbec věnují a informují o své činnosti, čímž poškozují dobré jméno berehovského vína...⁹² Herškovičovi se do cesty kladly další a další překážky. Strážce vinic se jej pokusil vydírat, což Herškovič ohlásil a policejní léčka pak vyděrače usvědčila přímo při činu. Horší však bylo, že Herškovičovi se někdo pokusil podpálit vinný domek, čemuž policie sice zabránila,⁹³ ale pokud nebyl pachatelem sám Herškovič, který mohl chtít zlikvidovat důkazy o své trestné činnosti, tak někdo dal jasně najevo, že jeho počínání již překročilo tolerovatelné meze.

Causu berehovského vína ve velkém otevřel časopis *Uj Közlöny* v lednu 1926 s tím, že na věc přišli podvedení pražští kupci. Podle policejního šetření za zprávou o falšování vína stála špatná úroda z roku 1925 a praktiky některých velko-

88 ŠAKE, f. Spravodajská ústredňa pri Policajnom riaditeľstve v Praha, odbočka v Košiciach – doplnok, kart. 2, sign. Č/10/0, inv. č. 21.

89 Ovšem i ostatní úřady tento problém nemohly zcela pomíjet a věci se věnovala i dobová policejní věda, např. Uchytil: A.: Falšování potravin. Bezpečnostní služba, č. 1, roč. VIII., 1938, s. 3–6.

90 K produkci hroznů viz Spolarich, Ján: Národohospodársky význam pestovania hrozna na Podkarpatskej Rusi. In: Bianchi, Gustav (ed.): Publikace pro zem Podkarpatská Rus. Bánska Bystrica 1932, s. 97–98.

91 NA, PMV, sign. 225-336-8, fol. 16–24.

92 Podkarpatské hlasy, č. 122, 21. X. 1926.

93 Podkarpatské hlasy, č. 121, 19. X. 1926.

obchodníků, kteří se nemohli zbavit svých zásob. Navíc museli čelit italskému importu cenově odpovídajícímu místní produkci, což vedlo berehovské producenty ke snižování cen a to zase vyvolávalo podezření u dalších obchodníků. Dokonce i policie zastávala názor, že novinové zprávy jsou přehnané a jen škodí berehovské ekonomice, kde se sice falšuje, ale nikoliv tak rozsáhle, jak se uvádí.⁹⁴ Určitým problémem bylo, že místní státní sklepní inspektor Vojtěch Kubranský zároveň vedl státní vinné sklepy, a ještě vypomáhal při správě státních vinic⁹⁵ Státní zemědělské pokusné stanice ve Velké Baktě,⁹⁶ tudíž nemohl konat tolik kontrol, kolik by snad bylo nutné. Až následkem novinového povyku se podařilo zajistit, že měla přibýt další kontrolní síla v podobě dalšího sklepního inspektora. Problémem zůstávalo, že vinařské organizace na Podkarpatské Rusi sice hovořily o falšování vína, ale jen všeobecně a neposkytly žádné konkrétní údaje. Ve výsledku se Ministerstvo zemědělství domnívalo, že rozsah falšování je výrazně menší, neboť na Podkarpatsku bylo víno velmi rozšířené a tím pádem byl k dispozici kádr dostatečně schopných soukromých znalců, kteří by na věc upozornili. Větší starost kontrolorům dělala dovážená vína, kde nejčastěji zjišťovali různé nedostatky.⁹⁷ V únoru 1926 pak Ministerstvo zemědělství v dohodě s Civilní správou Podkarpatské Rusi vyslalo dva úředníky na několikadenní kontrolu vinných sklepů, od čehož si slibovalo zjištění pravého stavu věci.⁹⁸ Pozornost věnovaná vinařství se záhy vyplatila.

V létě 1926 se berehovská policie důvěrně dozvěděla, že místní obchodník Jozus/Jozue Schönfeld rozšířil své aktivity o falšování vína, načež policie za přítomnosti inspektora místních státních vinných sklepů Vojtěcha Kubranského udělala 28. července 1926 razii u podezřelého obchodníka a vzala vzorky, které odeslala do košické laboratoře. Druhý den Schönfeld vyrazil do Košic, kde zjišťoval u obchodníka Rubína Bernarda, zda by šlo podplatit nějakého referenta v košické vinné výzkumné stanici, kam byly poslány policejní vzorky, aby vystavil dobrý posudek o zkoumaném víně. Bernard Schönfeldovi sdělil, že najít úplatného laboranta bude obtížné a že lepší by bylo vyměnit vzorky na košické poště. Za tímto účelem oslovili jednoho poštovního zaměstnance pocházejícího z Berehova. Ten na schůzce na oko souhlasil, že za úplatek kolem 10.000 korun vzorky vymění. Když poštovnímu úředníkovi do bytu dodali víno a vyplatili první splátku, byli oba obchodníci zatčeni košickou státní policií, kterou poštovní úředník pozval do své-

94 NA, PMV, sign. 225-336-8, fol. 9-9v, 15.

95 NA, PMV, sign. 225-336-8, fol. 11 - 11v.

96 K této instituci viz Charvát, Fr.: Státní výzkumné objekty zemědělské v Podkarpatské Rusi. In: Bianchi, Gustav (ed.): Publikace pro zem Podkarpatská Rus. Banská Bystrica 1932, s. 60-61.

97 NA, PMV, sign. 225-336-8, fol. 11 - 11v.

98 NA, PMV, sign. 225-336-8, fol. 13-13av.

ho bytu po první rozmluvě.⁹⁹ Kupodivu celkem přesně o věci informoval i tisk.¹⁰⁰ Se Schönfeldem však byly potíže i později.¹⁰¹ K dalším známým podvodníkům s vínem patřil Herman Junger a všechny jmenované padělatele policie sledovala dlouhodobě.¹⁰²

Konec policie v Berehovu

Dne 22. prosince 1933 vláda schválila zrušení policejního komisařství s tím, že působnost úřadu bude přenesena zpět na město a místně příslušný okresní úřad, neboť ve městě vznikne četnický pohotovostní oddíl, „takže státní policie tam nebude nutná“, jak stálo ve zdůvodnění návrhu. Proti němu nepřišla jakákoliv námitka.¹⁰³ Rovněž na samotném jednání vlády byla věc vyřízena bez diskuse.¹⁰⁴ Existenci komisařství tak na základě tohoto usnesení zpečetila vyhláška ministra vnitra z 11. ledna 1934, která určila, že Policejní komisařství v Berehově ukončí svoji činnost k 31. ledna 1934. Naopak dnem 1. února 1934 vznikl v Berehovu četnický pohotovostní oddíl s dostatečným počtem mužstva pro výkon veřejné bezpečnosti ve městě i okolí, čímž byla vysvětlována další existence komisařství jako nadbytečná.¹⁰⁵

Zrušení komisařství vyvolalo určité třenice mezi tiskem četnictva a periodiky státní policie, která poukazovala na fakt, že stát přišel o významnou sílu v podobě detektivů pro důležitou oblast státní bezpečnosti, kdy četníci nemohou kvalitně a zcela nahradit civilní detektivy.¹⁰⁶ Naopak četníci se podivovali účinnosti listu státní policie¹⁰⁷ a jiné periodikum zase poukázalo, že existující četnická stanice bude zesílena o devět četníků, kteří tak nahradí 60 dosavadních policistů a ti budou přemístěni jinam.¹⁰⁸ Do těchto občasných výpadů si přisadily lokálně význačné Podkarpatské hlasy, často sloužící jako oficiózní hlásná trouba místní státní správy, které situaci ve městě počátkem dubna 1935 přirovnaly k době kamenné, neboť četníkům ku pomoci byla ještě desetičlenná městská stráž, která však byla shledána jako odborně a státobezpečnostně nespolehlivá. Článek Podkarpatských

99 NA, PMV, sign. 225-336-8, fol. 5–5v.

100 Večerní České slovo, č. 177, 5. VIII. 1926.

101 NA, PMV, sign. 225-336-8, fol. 17.

102 NA, PMV, sign. 225-336-8, fol. 17–17v.

103 NA, PMR, kart. 4108, XII. vláda, 52. schůze z 22. a 23. prosince 1933, fol. 324.

104 NA, PMR, kart. 4108, XII. vláda, 52. schůze z 22. a 23. prosince 1933, fol. 210.

105 NA, PMR, kart. 145, sign. 280/2.

106 Po zrušení státní policie v Berehově. In: Četnické listy, roč. IX, č. 14, 20. července 1935, s. 112.

107 Cui prodest? In: Četnické listy, roč. IX, č. 16, 20. srpna 1935, s. 123–124.

108 Policie nahrazena četnictvem. In: Četnický obzor, roč. XV, č. 2, 15. ledna 1934, s. 24.

hlasů vedl k zásahu cenzury, která zabavila 925 čísel, ale dalších 325 čísel uniklo a bylo distribuováno. Bylo to způsobeno tím, že kolportáž začala současně s předložením povinného výtisku cenzuře.¹⁰⁹

Závěr

Poměrně krátká historie Policejního komisařství v Berehově je spojena s komplikovaným prosazováním a upevňováním československé svrchovanosti na jihu Podkarpatské Rusi, kde se příslušníci policie museli vyrovnávat s mnohými obtížemi, od nedostatečného materiálního a dislokačního zabezpečení, přes jazykovou bariéru až po nepřátelské prostředí s nevraživými sousedy na jižní straně hranice. Ačkoliv působení na divoké československo-maďarské hranici vyžadovalo neustálou ostražitost, nevyhnuły se exponovanému komisařství některé skandály, které vyplývaly buď z charakteru policejní služby (zneužití pravomoci), nebo z prostého nedostatku kádrů, kdy se na některé pozice dostaly i osoby, které na danou funkci neměly odborné nebo lidské předpoklady, resp. do fungování úřadu neblaze zasáhly časté personální přesuny na jiné úřady, což na nějakou dobu rozbilo sevíčený kolektiv a neumožňovalo řádný srůst nového týmu.

Zánik komisařství na počátku třicátých let byl v rozporu s obecným trendem třicátých let, kdy v rámci československých vnitrostátních bezpečnostních složek postupně nabývala na preferencích právě státní policie, která se prosazovala hlavně ve městech ležících v pohraničních oblastech v souvislosti se silícím ohrožením ze strany nacistického Německa a jeho spojenců. Na druhou stranu je zřejmé, že státní policie byla povolanejší k potlačování určitých druhů kriminality (např. hospodářská, úkoly státobezpečnostní ve vztahu k iredentistickým hnutím), než na vojenských zásadách postavené četnictvo, které se zdárně osvědčovalo v udržování veřejného pořádku. Nepřekvapí proto, že se v tisku ozvaly kritické hlasy, které mohly být iniciovány užhorodským zemským úřadem. To však nestačilo k obnově berehovského policejního komisařství.

109 Podkarpatské hlasy, č. 84, 8. IV. 1935. Cenzurovaný a konfiskovaný výtisk uložen v NA, PMV, kart. 762.

Critical Moments from the History of Czechoslovak Police in Berehove

The article discusses the building and running of the Czechoslovak Police Captaincy (1919–1922) and later the Police Headquarters (1922–1934) in an exposed border town with the regional court's seat that belonged to radical leftists and members of the irredentist movement. It describes the difficulties related to insufficient material supplies for the locality where problems were multiplied by controlling cadres, assigned either inconveniently or for a short period of time. Moreover, at the beginning, the office lost two employees that were murdered by Hungarian authorities.

číslo: 47/21

Starostský úřad v Merskasoviu. 6

Typovědění chudobij.

Obecní výbor městečka Merskasovně, potvrzuje, že Weiss Nathan, bydlící v gzejši obci 23. roku, jeť naprosto nemajetný, nemá ani moriv: kňho, ani nemovitých majetků.

Rodinná stádná se z následujících členů:

- Weiss Nathan, hlava rodiny, narozen 13 prosince 1872 v Aloovereske
- " Amálie, žena, " 7. srpna 1872 v Olyjrnada
- " Teodor, syn, " 15. dubna 1896 v "
- " Helena, dcera, " 17. září 1903 v Merskasoviu
- " Ljopold, syn, " 5. října 1905 v "
- " Ružena, dcera, " 25. května 1909. v "

Weiss Nathan, jakoz i jeho syn, křibný tepes várnou práci chudobij, pozov stále chudaví, vyždětku neschopní. Mimo toho otec podiny Weiss Nathan jeť již přes rok bez zaměstnání a byla celá rodina podporo- vána jeho synem Weissem Ignácem, narozeným 3 října 1893 v Nyjrkce; přistěhojným do Merskasovně, kým policijním agentem sup. úřadu v Beregasov zastřešeným maďarskou pohraniční stráží.

Merskasov, dne 26. února 1921.

[Signature]
Notář.

[Signature]
starosta obce

Potvrzení o nemajetnosti rodiny Ignáce Weisse, kterou zavražděný policista podporoval ze svého služebního příjmu. (NA, f. PMV, sign. 225-291-39)

JUDr. Antonín Jakubec (nar. 28. června 1893) na průkazovém snímku z roku 1946. (NA, f. Policejní ředitelství Praha II. – všeobecná spisovna, kart. 4234, sign. J 144/7, manipulační období 1941–1950)

Otisk razítka Policejního komisařství v Berehově z roku 1931. (NA, f. Policejní ředitelství Praha II. – všeobecná spisovna, kart. 12295, sign. Z 388/12, manipulační období 1931–1940)

Četnický pohotovostní oddíl v Berehově na snímku ze dne 16. března 1936. (Muzeum Policie České republiky)

Zbrojní pas JUDr. Karla Zámeše (nar. 2. října 1888) vystavený Policejním komisařstvem v Berehově v roce 1931.
(NA, f. Policejní ředitelství Praha II. – všeobecná spisovna, kart. 12295, sign. Z 388/12, manipulační období 1931–1940)

